KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2014. AUGUSZTUS – SZEPTEMBER

ELISMERÉSEK

* 2014. augusztus 19. Külhoni Magyarságért Díjat vehetett át Molnár Ferenc, a Kárpátalja című hetilap megbízott főszerkesztője Budapesten, a Parlamentben. A díjazottak között szerepelt a Kárpátalja hetilap is az objektív tájékoztatásért.

* 2014. augusztus 20. A kárpátaljai magyar oktatási, tudományos és gazdasági élet több kiemelkedő teljesítményt nyújtó képviselője részesült állami elismerésben nemzeti ünnepünk alkalmából. Potápi Árpád, a Miniszterelnökség nemzetstratégiáért felelős államtitkára – Áder János köztársasági elnök nevében – a Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntenyújtotta át Ungváron Csernicskó Istvánnak, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektor-helyettesének, Lengyel Zoltánnak, Munkács polgármesterének, Nagy Sándornak, a Csongori

Általános Iskola igazgatójának. Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült: Vidnyánszky Éva nyugalmazott pedagogus, Virág László üzletember, Spenik Ottó, az Ukrán Tudományos Akadémia Ungvári Elektronfizikai Kutatóintézetének igazgatója pedig tevékenysége elismeréseként a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést vehette át.

* A nemzeti ünnep alkalmából díjakat és kitüntetéseket adott át Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere a Pesti Vigadóban. Kimagasló tevékenysége elismeréseként Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült a viski származású Pál Katalin, a Podmaniczky Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanára. Kiemelkedő színvonalú munkája elismeréseként a Magyar Érdemrend Tisztikereszt polgári tagozat kitüntetésében részesült Nagy Béla, a Kárpátaljai Református Egyház Diakóniai Osztályának igazgatója, a KRE főgondnoka.

ESEMÉNYNAPTÁR

AUGUSZTUS

- * A beregszászi Európa-Magyar Házban megnyílt **Klisza János** és **Réti János** egyéni kiállítása a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében.
- * A Péterfalvai Kultúrházban megtartották a játék- és táncházat biztosító *Napsugár Hagyományőrző Napokat*. Az idén a környező településekről összesen közel 80 gyermek vett részt a programon. A nevelők Tiszapéterfalva testvértelepüléséről, Zalakomárból érkeztek, az oktatók pedig Budaörsről.
- * Megtartotta soros műhelymunkáját a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT). A tagok közül Csordás László, Kovács Eleonóra, Ámorth Angelika, Pák Diána, Ráti Emese, Shrek Tímea, Kertész Dávid, Pógyor Levente, Kurmai-Ráti Szilvia, Gálfi Dezső és Pusztai-Tárczy Beatrix volt jelen. Ezúttal a téma a húzás művészete volt. amit Kosztolányi Dezső Egy és más az írásról c. esszéje alapján vitattak meg. A közös beszélgetésen és íráselemzésen túl szó esett még az Együtt-tábor részleteiről, illetve csapatépítő alkalmak megszervezéséről.
- * Táncházat rendeztek Csonkapapiban (a missziós központban), a fergeteges muzsikát a *Kokas Banda*

- szolgáltatta: Kokas Károly (harmonika), ifj. Szilágyi Csaba (prímás), Szilágyi Gergely (hegedű), Lakatos Dávid (nagybőgő), Király András (brácsa) és Kokas Erzsébet (ének). A táncosok (Kokas Krisztina és ifj. Kokas Károly) különböző tájegységek táncait mutatták be.
- * Beregszászon lezajlott a IV. Keresztyén Balázs olvasótábor a KMPSZ szervezésében.
- * A 42. Tokaji Írótáborban sor került az Együtt c. irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat bemutatkozására. Közreműködött: Csordás László (olvasószerkesztő), Dupka György (felelős kiadó), Vári Fábián László (a szerkesztőbizottság elnöke).
- * Az ungvári járási Császlócon megrendezték az első Dobó-napok hagyományőrző fesztivált. A programban sor került az Ung-vidéki népzenei és művészeti csoportok, kézművesek és hagyományőrzők, civil szervezetek és vállalkozók bemutatkozására is.
- * Ungváron Kárpátaljai Honismereti Múzeum, azaz az ungvári vár udvarán lezajlott a *JazzFest* **Ivaskovics István** (**Buksi**) zenész, az egykori legendás Ivaskovics-trió nemrég elhunyt tagjának emlékére.
- * Egynapos látogatást tett Kárpátalján **Novák Katalin**, az Emberi Erőforrások Minisztériuma család- és ifjúságügyért felelős államtitkára. Beregszászban találkozott a Kárpát-

aljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete, a Kezünkben a Jövő Alapítvány, valamint a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség képviselőivel. Délután Munkácsra utazott, ahol a Család és Élet egyesület munkatársai, valamint Majnek Antal, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöke fogadta. Novák Katalin államtitkár látogatásának célja az említett külhoni szervezetek tevékenységének megismerése, azok igényeinek és támogatási lehetőségeinek felmérése volt.

* Nemzetiségi szervezetek kerekasztalát rendezték meg az ungvári Nemzetiségek Kulturális Központjában, eszmecserét folytattak a megye vezetőivel, a keleti polgárháborús helyzettel kapcsolatosan a résztvevők békenyilatkozatot fogadtak el. A MÉKK-et v. Kövér György és Marcsák Gergely képviselte.

* Kárpátaljára látogatott **Balog Zoltán,** az emberi erőforrások minisztere, aki kétnapos programja keretében Ungváron kétoldalú tárgyalást folytatott Valerij Luncsenkóval, Kárpátalja kormányzójával, majd Ivan Balogával, a megyei közgyűlés elnökével. Balog Zoltán felkereste az UNE magyar karát, találkozott a tanári testülettel, majd Volodimir Szmolankával, az Ungvári Nemzeti Egyetem rektorával, ezt követően a KMKSZ vezetőségével is tárgyalt. A tárcavezető még pénteken Beregszá-

szon a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola vezetőségével egyeztetett köznevelést és felsőoktatást érintő kérdésekről, felavatta a KMPSZ felújított épületét. **Balog Zoltán** szombaton a nagyberegi családi csendes napon szemináriumi előadást tartott, majd beszédet mondott a Nagyberegi Református Líceum felújított épületének ünnepélyes átadásán.

* 65. születésnapja alkalmából az Ungvár galériában került sor Klisza János festőművész életmű-kiállításának megnyitójára. Az ünnepségen tisztelői mellett megjelentek a kárpátaljai képzőművészeti szakma legjelesebb képviselői is, akik jubileuma alkalmából köszöntötték a művészt: Borisz Kuzma, az Ukrajnai Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai tagozatának elnöke, Volodimir Mikita akadémikus, festőművész, Jurij Hleba, a Kárpátaljai Megyei Közigazgatási Hivatal művelődési főosztályának vezetője, Lovas Ilona, a Panoráma Világklub Kárpátaljai Társklubjainak magyarországi társelnöke, Fuchs Andrea, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének elnöke és Magyar László, a RIT elnöke, a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

* Július-augusztus folyamán a MÉKK lebonyolította a Munkácsy Mihály Alkotótáborát a Péterfalvai Képtár állományának gyarapítása érdekében. A következő festőművészek és grafikusok vettek részt a táborban: **Pók Andrea, Kovács Anton, Fuchs Andrea, Vovcsok Vaszil, Levlyasz Tetyana** és mások. A tiszabökényi tábor képzőművészei egy-egy alkotásukat ajánlották fel a Képtárnak.

* Megjelent **Oleg Zajcev** A 20. század kárpátaljai rendezői című könyve, melyben első alkalommal kerül bemutatásra a megye elismert színházi rendezőinek alkotói tevékenysége. A kiadvány harminc művészportréja között méltán kapott helyet a beregszászi születésű **Vidnyánszky Attilának**, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház egykori rendezőjének, a Magyar Nemzeti Színház jelenlegi vezérigazgatójának a munkássága is.

SZEPTEMBER

2014. szeptember 3. Kárpátaljára látogatott Schanda Tamás Ifjúságpolitikáért felelős helyettes államtitkár, hogy találkozzon a Magyar Ifjúsági Konferencia (MIKK) kárpátaljai tagszervezeteinek, vagyis a Kárpátalján működő jelentősebb ifjúsági szervezetek vezetőivel, képviselőivel.

2014. szeptember 5-7 A balatonföldvári Riviéra Park Hotelben lezajlott a Kárpátaljai Szövetség hagyományos balatonföldvári találkozója és együttműködési fóruma.

Ahol többek között **Lőrincz P. Gabriella**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet irodalmi referense a beregszászi székhelyű KMMI csapatának értékmentő és értékteremtő tevékenységéről tartott tájékoztatót, különös tekintettel a tehetséggondozásra.

2014. szeptember 15-22. Lezajlott a Berekfürdői Körmendi Lajos Írótábor, amelyen Kárpátaljáról Dupka György és Vári Fábián László vettek részt, akik többek között rendhagyó irodalmi órát tartottak Karcagon a Szentantal Sámuel Gimnázium, Szakközépiskola és kollégium diákjainak. Közreműködött Kocsis Csaba költő, aki kárpátaljai költőktől is megzenésített verseket adott elő.

2014. szeptember 13. Rendezvénysorozattal ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség, amely fő feladatának a magyar kultúra ukrán közegben történő népszerűsítését tekinti. Ebből az alkalomból Boksay Józsefnek, Erdélyi Bélának, Fegyir Manajlónak, Soltész Zoltánnak, Kassai Antalnak, Koczka Andrásnak, Habda Lászlónak, Sütő Jánosnak, Ilku Marion Józsefnek, Öcsinek, alias Szemán Ferencnek, valamint néhány ma is élő és alkotó neves kárpátaljai festőművésznek az alkotásaiból nyílt nagyszabású kiállítás a Lembergi Nemzeti Művészeti Galériában.

2014. szeptember 19. A beregszászi Európa-Magyar Házban Embert barátjáról, könyvtárat könyvtárosról címmel egynapos önismereti tréninget tartottak a könyvtárosoknak, közművelődési munkatársaknak a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az OSZK Könyvtári Intézet Oktatási és Humánerőforrás-fejlesztési osztály szervezésében. A tanfolyamot Vraukóné Lukács Ilona főtanácsos (nyíregyházai Móricz Zsigmond megyei és Városi Könyvtár) vezette. Közreműködött Gosztonyi Enikő nyíregyházai könyvtáros oktató. A megjelenteket a házigazdák nevében Zubánics László elnök köszöntötte.

2014. szeptember 19. Jubileumi kiállítással ünnepelte Beregszászban 80. születésnapját Derceni Viola kígyósi népművész. Az Ukrajna Érdemes Népművésze címet viselő idős szövőnő munkáiból az Európa-Magyar Ház Munkácsy Mihály kiállítótermében a Bereg Alkotóközösség és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) rendezett tárlatot, melynek megnyitóján a pályatársak, a családtagok és a barátok vettek részt. Az egybegyűlteket és az ünnepeltet Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte, majd a BorzsaVári népi zenekar játszotta el Viola néni kedvenc nótáit. A pályatársak közül Füzesi Magda költőnő készült: Szőttes pirossal, feketével című kétnyelvű verseskötetének azonos című versét olvasta fel az ünnepelt tiszteletére.

2014. szeptember 19. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Doktori Iskolájában Dupka György A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben, a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD-jelentések tükrében, 1944-1946 címmel megvédte doktori (PhD) disszertációjátt summa cum laude minősítéssel.

2014. szeptember 20. Az I. világháború kitörésének 100. évfordulója alkalmából a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és Nagydobrony községe kétnapos rendezvénysorozatot szervezett, melynek során a helyi tanintézet diákjai és tanárai felkeresték a szolyvai Emlékparkot, a Torunyai-Hágón lévő első világháborús katonai temetőt. Megkoszorúzták az elesett hősök sírjait. Majd dr. Téglás Gyula alezredes, a Honvédelmi Minisztérium Társadalmi Kapcsolatok és Háborús Kegyeleti Főosztály irodavezetője a Kárpátokban zajlott harcokról szóló előadását hallgatták meg.

2014. szeptember 24–26. Háromnapos látogatást tett Kárpátalján a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) Irodalmi Tagozata, egyúttal megtar-

totta beregszászi kihelyezett ülését is. Körútjuk során többek között Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán találkoztak az intézmény tanáraival, diákjaival. A közönség tíz alkotót ismerhetett meg közelebbről. Elsőként Szentmártoni János József Attila-díjas költő, a Magyar Írószövetség elnöke mutatkozott be, majd Albert Gábor, Ács Margit, Ágh István, Ferdinandv György, Kiss Anna, Orosz István, Tamás Menyhért, Vathy Zsuzsa következtek. Az irodalmárok között köszönthettük az akadémia kárpátaljai tagjait is, köztük Vári Fábián Lászlót, Füzesi Magdát és Nagy Zoltán Mihályt. Mindannyian beszéltek magukról, életükről. Verseiket és novelláik egy-egy részletét, Tarpai Viktória és Domáreckájá Júlia, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színészei tolmácsolták. A nap befejező részében az akadémikusok az Együtt című irodalmi lap szerkesztőbizottságának tagjaival, alkotóival találkoztak. Az eszmecserében részt vett Zubánics László, Vári Fábián László, Nagy Zoltán Mihály, Füzesi Magda, Dupka György, Lőrincz P. Gabriella, Bartha Gusztáv, Shrek Tímea Pusztai-Tárczy Beatrix. Másnap a neves költőkből és írókból álló csapat Munkácsra utazott, ahol a Munkácsi Állami Egyetem Humán-pedagógiai Koledzs magyar tagozatának diákjaival és tanáraival találkozott, végezetül koszorút helyeztek el a Szolyvai Emlékparkban.

2014. szeptember 26. Beregszászban megtartották a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyító ünnepségét, amelyen Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke is részt vett. A helyi református templomban megtartott rendezvényen idén Orosz Ildikó elnök és Szikura József rektor először adta át a főiskola tudományos tanácsa által 2014-ben alapított Rákóczi-díjat is. A főiskolai tanács határozatának értelmében 2014-ben első alkalommal a díjat Orbán Viktornak, Magyarország miniszterelnökének és Brenzovics Lászlónak, a KMFA elnökének nyújtotta át. A díjátadást követően Orbán Viktor mondott ünnepi köszöntőt. A miniszterelnök beszédében kiemelte a hallgatók számának jelentőségét: "Jelenlétük azt bizonyítja, hogy ennek az intézménynek nem csak küzdelmekkel teljes múltja és jelene, hanem reményteli jövője is van."

2014. szeptember 27. Megtartotta soros találkozóját a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) az Európa-Magyar Házban. Az alkalmon jelen volt **Zubánics László**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) elnöke és **Dupka György**, a KMMI igazgatója, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke. A KVIT meghívást kapott a VIII. Együtt Írótábor irodalmi karavánra, amelyet október

8. és 12. között tartanak. Ennek részleteit egyeztették a nap folyamán a jelenlévők. A délután további részében a pályakezdő fiatalok munkáit elemezték a társaság tagjai **Bakos Kiss Károly** és **Lőrincz P. Gabriella** segítségével. Felmerült egy kötet megjelentetésének lehetősége a KVIT-tagok munkáiból.

2014. szeptember 28. Emléktáblát avattak Gálocsban. Bakajsza József tiszteletére, aki 1944-ben helyi bíróként egyetlen magyar férfit sem engedett elhurcolni a helységből a sztálini lágerekbe.

2014. szeptember 28. Bethlen-napot tartott Huszton a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet, Magyarország Beregszászi Konzulátusa, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Huszti Alapszervezete a huszti református és római katolikus egyház közreműködésével. A köszöntők után (Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, Bacskai József főkonzul, Orosz Ildikó, a KMPSZ elnöke, Volodimír Kascsuk, Huszt polgármestere és mások) a templomkertben újonnan elhelyezett három kopjafát lepleztek le, amely azt szimbolizálják, hogy Máramaros vármegye az Erdélyi Fejedelemséghez tartozott. A frissen felavatott oszlopokat Józan Lajos református lelkipásztor áldotta meg. Ezt követően kulturális műsorra került sor.

2014. szeptember 30. Ungváron megrendezték a könyv ünnepét.

Ezúttal is rendhagyó, változatos programmal várta az érdeklődőket a megyei könyvtár, ahol megtartották az Éjszaka a könyvtárban irodalmi fórumot.

2014. szeptember 30. A hagyományokhoz hűen, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékén az idén is megrendezték a Kossuth Lajos szónokverseny kárpátaljai döntőjét. A hallottakat a zsűri és a közönség értékelte. A végeredmény: I. helyezett: Gorzó Katalin (III. évfolyam), II. helyezett: Gulyás Márk (II. évfolyam), III. helyezett: Ámort Angelika (III. évfolyam). Vidékünket a verseny magyarországi országos fordulóján, 2014. november 7-8-án, Budapesten, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsésztudományi Karán az első és második helyezett képviseli.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Bartha Gusztáv: *A gabonafarkas legendája.* Válogatott novellák, 1988-2012. Kárpátaljai Magyar Könyvek 228. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2014.

Csordás László: A szétszóródás árnyékában. (Tanulmányok, esszék, kritikák). Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

Ferenczi Tihamér: A magány templomában. Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

Nagy Zoltán Mihály: Ünnep Szodomában. Regény. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

Szépasszony dombja. Kárpátaljai történeti és helyi mondák. Összeállította: Dupka György és Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 227. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2014. 240 old. Tárolt változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=29&book_id=444

Dupka György: A szovjet hatóság megtorló tevékenysége Kárpátalján 1944-1991 között. (történelmi szociográfiai hatásvizsgálat levéltári források, dokumentumok alapján). Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

MEGJELENÉS ALATT

Dupka György: *Népírtás Kárpátalján*. Elhurcolt magyarok, németek és más népek sorsa. Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

Dr. Tóth Mihály-Dr. Csernicskó István: Tudományos-gyakorlati kommentár Ukrajnának az állami nyelvpolitika alapjairól szóló Törvényhez. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

ELŐKÉSZÜLETBEN

"Uram... segíts haza minket...!" Versek, imák, levelek, naplórészletek a sztálini lágerekből (1944-1959) a "malenkij robot" 70. évfordulójára. Összeállította, a jegyzeteket és az utószót írta: Dupka György. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

Tárczy Andor, *Úgy szépen*. Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

Pomogáts Béla: A lélek térképe. Kárpátalja szellemi életével kapcsolatos tanulmányok, előadások. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014.

ELŐRELÁTHATÓAN 2015-BEN JELENNEK MAJD MEG:

Zubánics László: Világok végein. Északkelet-Magyarország a XVI-XVIII. században: politika, gazdaság, kultúra. Tanulmány. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

Lengyel János, *Arc-poeticák*. *Beszélgetni jó*. Interjúk. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

Finta Éva. *A kárpátaljai Sáfáry László*. Monográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

Hájas Csilla. *A fele sem komoly.* Novellák. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2016.

Dupka György: Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján. Az írástudókat adó táj kultúrtörténeti jellegzetességei, kortárs írók, irodalmi életet generáló intézmények adattára. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2016.

DOKUMENTUMFILM

* Sieghard Rasendorf német mecénás és dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnökének kezdeményezésére ukránorosz nyelven (tervezik német és magyar változatának elkészítését is) film-rekviem készült a "Kárpátaljai magyarok és németek internálása és deportálása 1944-1955 között" címmel (48,57 p.). A 70 éve történt eseményeket feldolgozó film-rekviem dokumentum-anyagának összeállításában többek között részt vett Alekszej Korszun, Dupka György és Zubánics László történész. Forgatókönyv- és szövegíró, narrátor: Okszana Golovcsuk (Munkács). Rendező, operatőr: Olekszandr Griciv (Munkács). A film letölthető és megtekinthető: https://www.youtube.com/ watch?v=gclOzg8mk8I

Összeállította: Dupka György

Együttműködő partnerünk a Magyar Művészeti Akadémia: http://www.mma.hu/az-akademia